

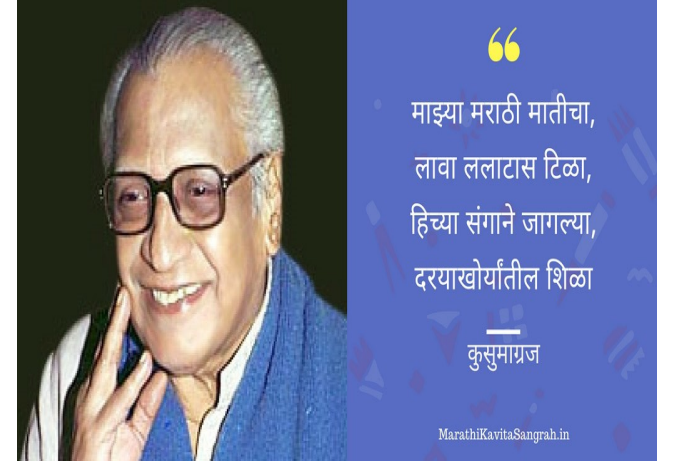
मांजरा चॅरिटेबल ट्रस्ट, संचलित

श्रीमती सुशीलादेवी देशमुख वरिष्ठ महाविद्यालय, लातूर

मराठी भाषा विभाग

संत ज्ञानदेव, संत तुकाराम

आम्हा घरी धन शब्दांचीच रत्ने

मराठी विभाग आपले सहर्ष स्वागत करीत आहे

मांजरा चॅरिटेबल ट्रस्ट, संचलित

श्रीमती सुशीलादेवी देशमुख वरिष्ठ महाविद्यालय,

लातूर

मराठी विभाग

सुस्वागतम्

रूपरेषा

मराठी विभाग

मांजरा चॅरिटेबल ट्रस्ट संचलित श्रीमती सुशीलादेवी देशमुख महाविद्यालयाची स्थापना इ. 1991 साली झाली. त्याच वर्षी मराठी विभागही महाविद्यालयात स्थापन करण्यात आला तेव्हापासून आजपर्यंत मराठी विभाग शैक्षणिक दृष्टी समृद्ध आहे. महाविद्यालयाच्या स्थापनेपासून मराठी विभागात डॉ. शंकरानंद येडले त्यांच्या सोबत सहकारी म्हणून 2013 पासून ते आजपर्यंत डॉ. सुरेखा बनकर या पूर्णवेळ कार्यरत आहे.

मराठी विभाग मानवी जीवन व्यवहारात मातृभाषेचे महत्व जाणून ते मराठी भाषा इतर भाषेपेक्षा कशी वेगळी व संस्कारक्षम आहे तसेच विद्यार्थी व सामाजिक दृष्टीकोनातून अवलोकन करून मराठी भाषा समृद्ध करण्यासाठी हा विभाग सतत कार्यरत आहे. भाषा ही मानवी जीवनात जेवढी महत्वाची आहे. तेवढी सामाजिक दृष्टीकोनातूनही महत्वाची आहे. मराठी विभागाकडून विद्यार्थ्यांच्या मनात सामाजिक दृष्टीकोनाची जाणीव समृद्ध करण्याचा प्रयत्न केला जातो.

विद्यार्थी केंद्रीत व समाज केंद्रीत दृष्टीकोन लक्षात घेऊन विद्यार्थ्यांमध्ये भाषेची आवड निर्माण केली जाते. भाषा विषयामुळे विद्यार्थ्यांना वाचन व लेखनाची आवड निर्माण करून त्यांना एक संस्कारक्षम नागरीक म्हणून घडवण्याचा प्रयत्न केला जातो.

विभागाची उद्दिष्ट्ये

अभ्यासपूरक शैक्षणिक उद्दिष्ट्ये:

- भाषिक विकास व अभिव्यक्ती कौशल्य विकसित करणे.
- बहुश्रुत व चतुरस्त्र विद्यार्थी घडविणे.
- बोलीभाषा व प्रमाणभाषेतील मुल्यविचार सुस्पष्ट करणे.
- मातृभाषा व मराठी साहित्याची प्रभावी जाणीव करून द्यावी.
- अभिजात साहित्याची ओळख करून देणे.
- वाङ्मयीन अभिरूची व भाषाशुध्दी दृढ करणे.
- साहित्याप्रकाराची (कविता, कथा, कादंबरी, ललित व वैचारिक संतसाहित्य) विशेष गुणवैशिष्ट्यांसह ओळख करून देणे.
- मराठी साहित्यातील (ग्रामीण, दलित, जनवादी, स्त्रीवादी) विविध प्रवाहांचे स्वरूप लक्षात आणून देणे.
- लोकसाहित्य, मध्ययुगीन वाङ्मय, भाषाशास्त्र, साहित्यविचार, संकल्पना स्वरूप याची सुस्पष्ट माहिती देणे.

कृतिशील उद्दिष्ट्ये :

- विद्यार्थ्यांचे श्रवण, वाचन, लेखन अधिक गुणात्मक व दर्जेदार करणे.
- विद्यार्थ्यांची साहित्यविषयक समज वाढविण्याबरोबरच त्यांची आकलनक्षमता, आस्वादक वृत्ती व मूल्यमापन दृष्टी विकसित करणे.
- साहित्यविषयक माध्यमांची जाणीव करून देण्याबरोबरच त्याचा सुयोग्य वापर करण्याची जाणीव तयार करणे.
- ख्यातनाम साहित्यिक, लेखक, विचारवंत यांच्या विचारधारा लक्षात आणून देणे.
- अभिजात व वैचारिक साहित्याच्या आधारे विद्यार्थ्यांमध्ये वैचारिक जाणीव निर्माण करणे.
- आकाशवाणी, दूरदर्शन, वृत्तपत्रे, नियतकालिके माध्यमातून प्रसिध्द होणाऱ्या साहित्यविषयक घडामोडींची माहिती उपलब्ध करून विद्यार्थ्यांचे माध्यमाशी नाते जोडणे.
- विद्यार्थ्यांची साहित्यविषयक वाङ्मयीन आवड संस्कारक्षम व मूल्याधिष्ठित करणे.
- साहित्य आणि जीवनविषयक आत्मविश्वास वाढविण्याबरोबरच सौंदर्यदृष्टी निर्माण करणे.
- विद्यार्थ्यांच्या सृजनशील विकासाला चालना देवून लेखन कौशल्य विकसित करणे.
- समाजमाध्यमे आणि साहित्याचे व्यावहारिक जीवनातील महत्व लक्षात आणून देणे.
- विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचा विकास घडवून आणण्यासाठी व्यावहारिक उपयोजित मराठीचा वापर करण्याचे कौशल्य विकसित करणे.
- अत्याधुनिक तंत्रज्ञानात मराठी भाषेचा वापर कसा होतो हे लक्षात आणून देणे.
- गुगल हॅन्डरायटींग, युट्यूब, व्हॉट्सअॅप आदींचा सुयोग्य वापर करण्याचे कौशल्य आत्मसात करणे.
- साहित्य संमेलन, कवी संमेलन, कथाकथन आदि संदर्भात जिल्हा, राज्य पातळीवरील संमेलनाची माहिती देवून त्यात त्याचा सहभाग वाढवणे.
- निसर्ग व पर्यावरणविषयक जाणीव निर्माण करण्याबरोबरच सामाजिक बांधिलकीच्या भावनेतून आदर्श जीवन जगण्याचे ध्येय प्राप्त करणे.
- ज्ञान संपादन, संकलन, संवर्धन आणि संशोधन करण्यासाठी चिकित्सक नागरिक निर्माण करणे.
- शैक्षणिक क्षेत्रातील स्पर्धेची माहिती देणे, स्पर्धा परीक्षेला सामोरे जावून त्यात यश मिळविण्यासाठी प्रयत्न करणे.
- सामाजिक सेवेच्या क्षेत्रात विद्यार्थ्यांचा सहभाग वाढविणे. (शिक्षक, प्राध्यापक, लेखक, कवी, पत्रकार, विचारवंत, संशोधक निर्माण करणे.)

मराठी विभागातील अधिव्याख्याते

अ.क्र.	विभाग	नियुक्ती दिनांक	शैक्षणिक अर्हता	पद	अनुभव
१.	डॉ. शंकरानंद येडले	१५.१०.१९९७	एम.ए. सेट, एम.फिल., पीएच्.डी.	सहयोगी प्राध्यापक व विभाग प्रमुख	२७ वर्ष
२.	डॉ. सुरेखा बनकर	१२.०४.२०१३	एम.ए. (मराठी, इतिहास) एम.एड. पीएच्.डी	सहाय्यक प्राध्यापक	११ वर्ष

संशोधन मार्गदर्शन

अ.क्र.	विभाग	पदवी	नोंदणी	पदवी प्रदान
१.	डॉ. शंकरानंद येडले	पीएच. डी.	०८	०५
२.	डॉ. सुरेखा बनकर	पीएच. डी.	-	-

Orientation / Refresher Course (अभिमुखता/उजळणी पाठयक्रम)

अ.क्र.	विभाग	अभिमुखता	उजळणी पाठयक्रम	एकूण
१.	डॉ. शंकरानंद येडले	०१	०२	०३
२.	डॉ. सुरेखा बनकर	०२	०४	०६

प्रकाशित ग्रंथ संपदा

अ.क्र	विभाग	शीर्षक	प्रकाशक	प्रकाशन वर्ष	ISBN No.
१.	डॉ. शंकरानंद येडले	विद्याधन	भारतीय पुस्तकालय, लातूर	पहिली आवृत्ती २००० दु.आ.२००६	
		उपयोजित मराठी अभ्यासपूरक संदर्भ	संस्कार प्रकाशन, लातूर	२००६	
		लोकशिक्षणाचे जनक महात्मा फुले	संस्कार प्रकाशन, लातूर	२००९	
		शिक्षक ज्ञानदीप	ज्योतीचंद्र प्रकाशन, लातूर	पहिली आवृत्ती १९९८ दु.आ.२०११	९७८-८१-९०- ९६४०-४-७
		गुरुधन	संस्कार प्रकाशन, लातूर	२००७	
		मनातल्या कविता	अप्रकाशित		
		बळीराजा- एकांकिका	अप्रकाशित		

प्रकाशित ग्रंथ संपदा

अ.क्र	विभाग	शीर्षक	प्रकाशक	प्रकाशन वर्ष	ISBN No.
२.	डॉ. सुरेखा बनकर	सानेगुरुजींची भारतीय संस्कृती (वैचारिक)	अथर्व पब्लिकेशन, जळगाव	द्वि.आ. २०१०	९७८-९३-८११७१-५३-०
		साहित्य अंतरंग (नेट-सेट) मराठी	निकिता प्रकाशन, लातूर	द्वि.आ. २०१२	९७८-८१-९२१४१२-०-१५
		सारांश (काव्यसंग्रह)	भूमी प्रकाशन, लातूर	२०१०	९७८-९३-८०५५६-०३-१
		शिका मुलांनो शिका (बालकविता संग्रह)	संगत प्रकाशन, नांदेड	२००८	-
		साहित्य तरंग	अथर्व पब्लिकेशन, जळगाव	२०१२	९७८-९३-८११७७-६१-५
		साहित्यरेखा (लेखसंग्रह)	वाङ्मय सेवा प्रकाशन, नाशिक	द्वि.आ. २०११	९७८-९३-८११७१-५२-३
		तुलनात्मक साहित्य अभ्यास : पध्दती, संकल्पना आणि स्वरूप	भूमी प्रकाशन, लातूर	२०१२	९७८-९३-८०५५६-०७-३
		स्मृतिगंध (स्फुटलेखसंग्रह) मोहोळाचा मध	भूमी प्रकाशन, लातूर निर्मल प्रकाशन, लातूर	२०१२ २०२२	९७८-९३-८०५५६-११-६ ९७८-९३-९२३२७-३८-४

संशोधन पत्रिकेत प्रकाशित शोधनिबंध

अ. क्र .	विभाग	एकूण
०१	डॉ. शंकरानंद येडले	१६
०२	डॉ. सुरेखा बनकर	३०

महाविद्यालय व विद्यापीठ विकासात योगदान

डॉ. शंकरानंद येडले

महाविद्यालय स्तर	विद्यापीठ स्तर
अध्यक्ष, भाषा अभ्यास मंडळ	विद्यापीठ परीक्षा परीक्षक
प्रमुख –प्रसिध्दी विभाग	विद्यापीठ नियामक
प्रमुख -मातोश्री व्याख्यानमाला	विद्यापीठ परीक्षा पेपर सेटर
प्रमुख- वादविवाद व वक्तृत्व	पी एच्.डी. मार्गदर्शक
प्रमुख - वार्षिक अंक समिती	कार्यशाळा चर्चासत्र परिसंवाद परिषद – सहभाग मार्गदर्शक
	आयोजित व्याख्याता मार्गदर्शक
	अन्य महाविद्यालयातील रा. से. यो. शिबीरात मार्गदर्शन

महाविद्यालय व विद्यापीठ विकासात योगदान

डॉ. सुरेखा बनकर

महाविद्यालय स्तर	विद्यापीठ स्तर
प्रमुख, भाषा अभ्यास मंडळ	विद्यापीठ परीक्षा परीक्षक
सदस्य— ग्रंथालय समिती	विद्यापीठ नियामक
सदस्य-मातोश्री व्याख्यानमाला	विद्यापीठ परीक्षा पेपर सेटर
प्रमुख- युवती मंडळ	पी एच्.डी. मार्गदर्शक
प्रमुख - स्टाफ अकॅडमी अॅन्ड करिअर गाइडन्स	कार्यशाळा चर्चासत्र परिसंवाद परिषद — सहभाग
सदस्य— राष्ट्रीय सेवा योजना	
सदस्य— वार्षिक अंक समिती	

पुरस्कार

डॉ. शंकरानंद येडले

- ❖ विद्याधन या मुल्यशिक्षणावर आधारीत लिहिलेल्या ललीतरम्य साहित्यनिर्मितीस डॉ. जमदाडे यांचा लक्षवेधी पुरस्कार. सन्मानपत्र २००६
- ❖ विद्याभूषण पुरस्कार, सेट परिक्षेत उत्तीर्ण झाल्याबद्दल इनसा संघटनेच्या वतीने गौरव पत्र.
- ❖ साहित्यक्षेत्रात केलेल्या लेखन व कार्याबद्दल शब्दवेल साहित्य संस्था लातूरच्या वतीने स्मृती पुरस्कार. २०१४

डॉ. सुरेखा बनकर

केद्रीय मानवअधिकार संघटन, नई दिल्ली चा महाराष्ट्र राज्य रणरागिणी महिला अभिमान पुरस्कार, ०८ मार्च २०२३

बी. ए. तृतीय वर्ष गुणवंत विद्यार्थी

वर्ष	वर्ग	विद्यार्थ्याचे नाव	सर्वप्रथम
२०१८-२०१९	बी.ए.तृतीय वर्ष	कु. चव्हाण कांचन गोविंद	सर्वप्रथम
२०१९-२०२०	बी.ए.तृतीय वर्ष	क. जाधव रोहिणी उत्तम	सर्वप्रथम
२०२०-२०२१	बी.ए.तृतीय वर्ष	कु. गिरी वैष्णवी मोतीराम	सर्वप्रथम
२०२१-२०२२	बी.ए.तृतीय वर्ष	क. टेंकाळे मोहिनी हणमंत	सर्वप्रथम
२०२२-२०२३	बी.ए.तृतीय वर्ष	राठोड किरण भिमराव	सर्वप्रथम
२०२३-२०२४	बी.ए.तृतीय वर्ष	गायकवाड धम्मपाल अभिमन्यू	सर्वप्रथम

विद्यापीठ निकाल

मूल्यांकन २०१८-२०२३

अ.क्र.	वर्ष	बी.ए. प्रथम वर्ष	बी.ए. द्वितीय वर्ष	बी. ए. तृतीय वर्ष
१.	२०१८-२०१९	८४.०९%	८३.३३%	१००%
२.	२०१९-२०२०	९०.९०%	१००%	१००%
२.	२०२०-२०२१	९२.३०%	९१.६६%	१००%
४.	२०२१-२०२२	७७.२७%	८५.००%	१००%
५.	२०२२-२०२३	६४.७०%	१००%	७६.९२%
६.	२०२३-२०२४	२०.००%	७५.००%	१००%

मराठी विभागातील विद्यार्थी संख्या

मूल्यांकन २०१८-२०२४

अ.क्र	वर्ष	बी.ए. प्रथम वर्ष	बी.ए. द्वितीय वर्ष	बी. ए. तृतीय वर्ष	एकूण
१.	२०१८-२०१९	३०	०६	०६	४२
२.	२०१९-२०२०	२३	१४	०५	४२
२.	२०२०-२०२१	२६	१२	१०	४८
४.	२०२१-२०२२	२२	२०	१३	५५
५.	२०२२-२०२३	५०	०४	१५	६९
६.	२०२३-२०२४	४८	०४	०२	६४
७.	२०२४-२०२५	५५	०६	०३	६४

मराठी विभागातील विद्यार्थी संख्या (द्वितीय भाषा)

मूल्यांकन २०१८-२०२४

अ.क्र	वर्ष	बी.ए. प्रथम वर्ष	बी.ए. द्वितीय वर्ष	एकूण
१.	२०१८-२०१९	५८	१५	७३
२.	२०१९-२०२०	४२	२२	६४
२.	२०२०-२०२१	५३	२२	६०
४.	२०२१-२०२२	३५	२६	६१
५.	२०२२-२०२३	७५	११	८६
६.	२०२३-२०२४	६८	०८	७६
७.	२०२४-२०२५	५२	१३	६५

मराठी विभागातील अभ्यासक्रम उपक्रम

मूल्यांकन २०१८-२०२४

अभ्यासक्रमाचे नांव	वर्ग	कालावधी	वर्ष	प्रवेश संख्या
मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम	बी ए. I/II/III	१० डिसें. २०१८ ते १० जाने २०१९ - ३० दिवस	२०१८-२०१९	४३
सेतू अध्ययन अभ्यासक्रम	बी ए. I/II/III	०३-०६ ऑग. ते १०-१३ १७-१८ ऑग. २०२२ १० दिवस	२०२२-२०२३	३२
मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम	बी ए. I/II/III	२६ डिसें. २०२३ ते २४ जाने २०२४ - ३० दिवस	२०२३-२०२४	३५
सेतू अध्ययन अभ्यासक्रम	बी ए. I	१८ जुलै २०२३ ते २८ जुलै २०२३ -१० दिवस	२०२३-२०२४	५२
सेतू अध्ययन अभ्यासक्रम	बी ए. I	१५ जुलै ते २७ जुलै २०२४ १० दिवस	२०२४-२०२५	५८

प्राविण्यप्राप्त माजी विद्यार्थी

अ.क्र.	विद्यार्थ्यांचे पूर्णनाव	पदनाम	पुरस्कार	शैक्षणिक पात्रता	कायमचा पत्ता	कार्यालयीन पत्ता	मोबाईल नंबर
१.	डॉ. धारुळे बालाजी	स.प्राध्यापक	आदर्श शिक्षक पुर्ण विद्यापीठ, पुणे विद्यार्थी कल्याण	एम.ए.सेट, नेट पी.एचडी.	मु.पो.गौर, ता. निलंगा, जि. लातूर	संगमनेर महाविद्यालय मराठी विभाग	७५८८०६२७०१
२.	डॉ. टेकले संग्राम	प्राध्यापक	-	एम.ए.एम.फिल. पी.एचडी.सेट बी.एड.	मु.पो. कोयाजीवाडी ता. निलंगा, जि. लातूर	श्रीमती सुशीलादेवी देशमुख महिला महाविद्यालय, लातूर	९७६७४७५५३७
३.	प्रा. मारोती वाघमारे	ज्युनियर लेक्चरर	-	एम.ए.बी.एड. नेट	मु.पो.तळेगाव देवणी ता. शि.अनंतपाळ, जि. लातूर	चिंतामणी उच्च माध्यमिक विद्यालय,	९०२११४७९६२१
४.	प्रा. विष्णू वाडीकर	ज्युनियर लेक्चरर	-	एम.ए.बी.एड.	मु.पो. मुक्तव, ता. निलंगा, जि. लातूर	कासार शिरसी	८४८२८९८२९०
५.	संतोष वीरकर	लेखक वक्ता	वादविवाद स्पर्धेत पुरस्कार	एम.ए.बी.एड.	मु.पो. घनसावरगाव ता. रेणापूर, जि. लातूर	वीरकर करिअर अकॅडमी, महादेव गल्ली, औरंगाबाद चिकलठाणा	९९२१४२२७३५
६.	रत्नाकर सिरसाट	पत्रकार वक्ता	डिवेट रायटर	एम.जे.एम.फिल पत्रकारिता	-	औरंगाबाद	९८८१०८९९२१
७.	शरद देशमुख	कार्यकर्ता	वादविवाद स्पर्धेत पुरस्कार	एम.ए.एल.एल.बी	मु.पो. खाडगाव ता. जि. लातूर	लातूर	९५६१८३२९६१
८.	विलास गायकवाड	कवी, मुद्रितशोधक	-	एम.ए.बी.एड. पत्रकारिता	मु.पो. तांदुळजा ता. जि. लातूर	द. पुण्यनगरी लातूर	९६३७२७५६३०
९.	डॉ. लोखंडे ज्योतीराम	स.प्राध्यापक	ग्रामगौरव	एम.ए.पी.एचडी. नेट (कार्यरत)	मु.पो.ढोकी ता. कळंब, जि. लातूर	वसंतराव काळे महाविद्यालय, ढोकी जि. उस्मानाबाद	८६६९२९९८५२
१०.	प्रा. नवनाथ पवळे	स.प्राध्यापक	संशोधक अभ्यासक	एम.ए.एम.पी.एल.नेट पी.एचडी. कार्यरत	मु.पो. पानगाव ता. जि. लातूर	कालिकादेवी महाविद्यालय, शिरूर कासार जि. बीड	९४२१४७७८८५४

विभागाची बलस्थाने, कमतरता व आव्हाने

बलस्थाने :

- अभ्यासू, संशोधक तरूण प्राध्यापक
- लेखन, संशोधन, शब्दांकन, प्रकाशन, प्रसिध्दी
- सृजनशील लेखन/समीक्षा : आकलन, आस्वाद, मूल्यमापन
- शैक्षणिक, सांस्कृतिक, सामाजिक, उद्बोधन व प्रबोधन
- संशोधन मार्गदर्शन कार्य
- वृत्तपत्र व नियतकालिकांतून लेखन
- विविध शैक्षणिक, सांस्कृतिक उपक्रमांत विशेष सहभाग
- काव्यलेखन, साहित्य निर्मितीत सहभाग

कमतरता :

- पदव्युत्तर विभाग निर्मिती
- संशोधन केंद्र नाही
- विभागाला स्वतंत्र ग्रंथालय नाही.

भविष्यातील योजना :

- राष्ट्रीय चर्चा सत्राचे आयोजन करणे
- मराठी बोली भाषांचा अभ्यास करणे आणि बोली शब्द संकलन करणे
- मराठी भाषेतील नविन तंत्र शिकविणे
- संवाद कौशल्याचे अभ्यासक्रम चालविणे

मराठी असे आमुची मायबोली

धन्यवाद !